Hallituksen esitys laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta (HE 164/2024 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 5.11.2024

Hallituksen esitys laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi seuraavia lakeja:
  - Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta (1334/2022)
  - Laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista (1332/2024)
  - Laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista (1333/2024)
  - Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (1559/2001)
- Hallituksen esityksen pääpaino on sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön siltä osin kuin sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten toimeenpano edellyttää kansallista sääntelyä
- Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025

Sosiaalinen ehdollisuus

- Euroopan unionin asetuksen (EU) 2021/2115 (ns. suunnitelma-asetus) 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on viimeistään 1.1.2025 otettava yhdeksi pinta-ala- ja eläinperusteisen tuen tai korvauksen myöntämisen edellytykseksi sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattaminen
- Suomen strategiasuunnitelman valmistelun yhteydessä päätettiin, että sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset otetaan Suomessa käyttöön suunnitelma-asetuksessa sallitun siirtymäajan kuluttua eli 1.1.2025 lukien

Tukimuodot, joita sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset koskevat

- Esityksen mukaan sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset koskevat:

  1) EU:n **maataloustukirahastosta** kokonaan rahoitettavia tukimuotoja:
    - perustulotuki
    - uudelleenjakotulotuki
    - nuoren viljelijän tulotuki
    - ekojärjestelmän tuki
    - tuotantosidonnaiset tulotuet (emolehmä- ja lypsylehmäpalkkio, sonnipalkkio, ulkosaariston nautapalkkio, teurashiehopalkkio, uuhipalkkio, kuttupalkkio, teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio, tärkkelysperunapalkkio ja erikoiskasvipalkkio)

  2) Seuraavia EU:n **maaseuturahastosta** osarahoitettavia korvauksia:
    - ympäristökorvaus
    - luonnonmukaisen tuotannon korvaus
    - eläinten hyvinvointikorvaus
    - luonnonhaittakorvaus

Sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset

- Sosiaalisen ehdollisuuden vaatimuksista säädetään suunnitelma-asetuksen liitteessä IV (direktiivit ja niiden artiklat)
- Ko. direktiivit ja niiden sosiaalisen ehdollisuuden vaatimuksiin kuuluvat artiklat on kansallisesti pantu täytäntöön:
  - työturvallisuuslailla (738/2002)
  - työsopimuslailla (55/2001)
  - työ-aikalailla (872/2019)
  - työtapaturma- ja ammattitautilailla (459/2015)
  - työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelun yhteistoiminnasta annetulla lailla (44/2006)
  - tai mainittujen lakien nojalla annetuilla valtioneuvoston asetuksilla
- Sosiaalisen ehdollisuuden vaatimuksiin ei kuulu kaikki edellä mainittujen lakien tai niiden nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten säännökset, vaan ainoastaan tietyt pykälät
- VNA:lla tullaan säätämään sosiaalisen ehdollisuuden vaatimuksiin kuuluvasta lainsäädännöstä pykälätasolla

Sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten valvonta

- Aluehallintoviraston työsuojelun tehtäviä hoitava vastuualue valvoo työsuojeluvalvonnan yhteydessä
- Aluehallintovirasto tekee päätökset valvonnan kohteista
- Aluehallintoviraston toimittaa vuosittain tiedot valvonnan yhteydessä annetuista täytäntöönpanokelpoisista päätöksistä toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Ahvenanmaan valtionvirastolle
- Aluehallintovirasto ei siis määrää mahdollisia tukiseuraamuksia
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto toimivat myös sosiaalisen ehdollisuuden valvontaseuraamusten yhteensovittajina

Sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattamisen laiminlyönneistä aiheutuvat seuraamukset

- Lakitasolla:
  - sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattamisen laiminlyönneistä aiheutuvat seuraamukset määrätään siten kuin horisontaaliasetuksen 89 artiklassa säädetään
- VNA:lla tullaan säätämään tarkemmin seuraamusten määrittämisestä ja seuraamusten laskemisesta
- VNA-luonnos parhaillaan lausuntokierroksella:
  - *Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin viljelijätukien ehdollisuuden lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta*

Maatilojen neuvontapalvelut

- Toimeenpanolakiin (1334/2022) ehdotetaan lisättäväksi säännös maatilojen neuvontapalvelusta maksettavan korvauksen vähennyksistä ja seuraamuksista
- Jos hallinnollisessa tarkastuksessa havaitaan, että korvausta maatilojen neuvontapalveluihin hakevan hakemuksessaan esittämä kustannus ei täytä korvauksen maksamiselle asetettuja edellytyksiä tai tuenhakija on ilmoittanut korvaukseen oikeuttamattomia kustannuksia, korvausta ei makseta tai sitä vähennetään annetun neuvontapalvelun osalta
- Seuraamuksia määrättäessä otetaan huomioon laiminlyönnin vakavuus, laajuus, pysyvyys ja toistuvuus
- Lisäksi toimeenpanolakiin ehdotetaan lisättäväksi Ruokavirastolle valtuus antaa määräyksiä neuvojaksi hyväksymistä koskevan hakemuksen muodosta ja hakemukseen liitettävistä tiedoista sekä muista neuvojaksi hyväksymistä hakevalta edellytettävistä selvityksistä

Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

- Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 24 a §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös kansallista kasvintuotannon tuen ennakkoa voidaan maksaa ennen kuin kyseistä tukea koskevat tilakohtaiset tarkastukset on suoritettu loppuun
- Käytännössä ehdotus tarkoittaa sitä, että tuenhakijalle voidaan maksaa osa kasvintuotannon kansallisesta tuesta aikaisempana ajankohtana kuin nykyisin